

بیانیه جوامع کوچنده ، نشست دانا+20

جوامع بومی کوچنده/متحرک، حفظ طبیعت، توسعه پایدار، و تغییرات آب و هوایی

بیست سال پس از بیانیه دانا

وادی دانا، اردن، شهریور 1401

ما، نمایندگان جوامع کوچنده شامل جوامع کوچنده و متحرک، محققان و فعالان مرتبط، از کشورهای مختلف در سراسر جهان از جمله مغولستان، مالزی، هند، ایران، اردن، سوئد، نیجریه، کامرون، کنیا، تانزانیا، نامیبیا و پرو، در وادی دانا در کشور اردن گرد هم آمده‌ایم تا وضعیت خود را در 20 سال پس از بیانیه دانا¹ بررسی، و برای خود برنامه‌ریزی کنیم. ما از پشتیبانی سازمان‌هایی همچون برنامه عمران ملل متحد، سازمان‌های مرتبط با حفظ طبیعت و منابع طبیعی، سازمان‌های جامعه مدنی، سازمان‌های جوامع بومی و محلی و بخش دانشگاهی که موجب حضور ما در این رویداد شدند، تشکر می‌کنیم.

در راستای اعلام سال 2026 به عنوان سال بین‌المللی مراتع و دامداران، که به ابتکار دولت مغولستان توسط مجمع عمومی سازمان ملل متحد مصوب شد، تاکید می‌کنیم، ما، جوامع کوچنده و دامداران صدها میلیون نفر در سراسر جهان را تشکیل می‌دهیم، زندگی ما در یک همزیستی مسالمت‌آمیز و هماهنگ با طبیعت و قلمروهای ما شکل گرفته است. روش‌های زندگی ما بسیار متنوع است و ما برای تقویت روابطمان با طبیعت و قلمروهای زندگی‌مان، به اشکال مختلف کوچندگی متکی هستیم². سرزمین‌های ما از شمال دور، از میان بیابان‌های خشک و نیمه خشک تا دشت‌ها و جنگل‌های مرطوب استوایی گسترده است.

تغییرات آب و هوایی، جوامع کوچنده را با چالش‌های بی‌سابقه‌ای همچون تخریب سرزمین، سیل و خشکسالی‌های شدید و به طبع آن با بیابان‌زایی، جنگل‌زدایی و از دست دادن تنوع زیستی مواجه کرده است. این چالش‌ها حاکمیت و امنیت غذایی ما و دسترسی به علوفه را تهدید می‌کند. این چالش‌ها عمدتاً از انتشار مداوم گازهای گلخانه‌ای به دلیل استفاده از سوخت‌های فسیلی ناشی می‌شود، با این وجود، اثرات گازهای گلخانه‌ای، اغلب ما و زندگی سنتی ما را مورد هدف قرار داده است، در حالی که صنایع استخراجی بدون چالش به تولید گازهای گلخانه‌ای ادامه می‌دهند.

ما خواستار اقدام‌ها و برنامه‌هایی برای کاهش اثرات و سازگاری با تغییرات آب و هوایی هستیم که منطبق بر دانش و استراتژی‌های بومی مدیریت سرزمین ما باشد³. این امر مستلزم به رسمیت شناختن حقوق ما بر قلمروهای زندگی ماست،

¹ بیانیه دانا، دانا + 10 و دانا + 20 به طور کامل اجرای بیانیه سازمان ملل در مورد حقوق مردمان بومی را تایید می‌کنند. به وب سایت بیانیه دانا مراجعه کنید: <https://www.danadeclaration.org>

² <https://www.biodiversity-z.org/content/indigenous-peoples-and-community-conserved-territories-and-areas-icca>

³ این ویدیو را ببینید: <https://www.youtube.com/watch?v=DeqITzac9Ac>

تا تاب‌آوری خود را بر تکیه بر نظام کوچندگی را حفظ و افزایش دهیم. (یا تا تاب‌آوری ما که متکی بر نظام کوچندگی است، به خطر نیافتد).

برخلاف تصور رایج، قلمروها و مراتع ما ذخایر مهم تنوع زیستی هستند، خدمات اکوسیستمی مهمی ارائه می‌دهند و شیوه‌های زندگی ما نقش حیاتی در حفظ و مدیریت این مناطق ایفا می‌کنند. شیوه‌های زندگی ما در عین حال سهم مهمی در اقتصاد ملی و امنیت غذایی دارند. روش‌های مختلف کوچندگی یکی از استراتژی‌های افزایش تاب‌آوری و مدیریت مؤثر منابع آب و خاک است. لذا استراتژی‌های مبتنی بر زندگی کوچندگی، میبایستی اساس حفظ و احیای طبیعت و محیط زیست باشد. ما از اینکه این ارزش‌ها توسط برخی معاهدات بین‌المللی همچون کنوانسیون مقابله با بیابانزایی ملل متحد به رسمیت شناخته شده است، قدردانی می‌کنیم.⁴ تحقیقات دانشگاهی گواهی بر ادعاهای ما است که استفاده از منابع در شیوه زندگی کوچندگی (شکار، گردآوری استفاده فصلی از محصولات جنگلی، گله‌داری متحرک و مبتنی بر کوچ و استفاده مشاع از زمین) به افزایش تنوع زیستی و تاب‌آوری اکوسیستم کمک می‌کند. با این حال، ما می‌دانیم که شیوه زندگی و زیست‌بوم‌های ما به دلیل تغییرات آب و هوایی، افزایش جمعیت، واگذاری زمین و منابع آبی به دیگران، اغلب تحت فشار و شرایط نامطلوب قرار دارد. بنابراین ما خواستار اتحاد و همسویی سطوح مختلف برای ارتقاء، پایداری و حفظ معیشت خود هستیم.

در طول تاریخ شیوه زندگی و حقوق انسانی ما اغلب ضایع شده و نادیده گرفته شده است. برخی از ما خشونت، آوارگی اجباری و بی‌حرکی را تجربه کرده‌ایم، چرائی این قضیه، وضع قوانینی بود که ما را از همان حقوقی که برای کشاورزان یکجا نشین در نظر گرفته شده بود، محروم کند. همچنین حق و حقوق ما نسبت به قلمروها و منابع طبیعی که به آن‌ها وابسته‌ایم، برای خودگردانی و بکارگیری قوانین عرفی مان حفظ نمی‌شد. امروزه در بسیاری از کشورها، این قوانین و سیاست‌های تبعیض آمیز علیرغم ادعای مستقل بودن کشورهای ما و تصویب معاهدات و کنوانسیون‌های بین‌المللی هنوز پابرجاست.⁵ ما نقش مهم کسانی که در جهت حفظ زیست‌بوم‌ها و حقوق ما تلاش می‌کنند را به رسمیت می‌شناسیم. ما از دولت‌ها و جامعه بین‌المللی می‌خواهیم که از تلاش و اقدام‌های این حامیان، در حفظ جوامع کوچنده و قلمروهای آنان حمایت کنند.⁶

در حال حاضر شیوه زندگی ما با تهدیدهای فزاینده‌ای از سوی صنایع استخراجی، کشاورزی تجاری، مناطق حفاظت شده تحمیلی، شکار تفریحی، توسعه گردشگری، پروژه‌های جابه‌جایی و یکجانشینی اجباری، بی‌عدالتی و بی‌احترامی احترام به نظام مدیریت و تصدی‌گری عرفی ما مواجه است. تکه تکه شدن قلمروهای ما و حصارکشی املاک خصوصی و مرزهای ملی جدیدی که از مسیرهای کوچ سنتی ما عبور می‌کنند، ما را از دسترسی به مراتع و جنگل‌ها محروم می‌کند. ما تأکید می‌کنیم پروژه‌هایی که به نام حفظ محیط زیست و توسعه همچنان بر ما تحمیل می‌شود، منجر به از دست دادن قلمروها، اسکان و یکجانشینی اجباری و غیرارادی، و فقر اقتصادی و فرهنگی جوامع کوچنده می‌شود. حتی پروژه‌های جدید «گذار سبز» همچون مزارع بادی، مزارع خورشیدی، و استخراج فلزات کمیاب - بدون رضایت ما و در نظر گرفتن حق و حقوق و نیازهای ما، بر قلمروهای زندگی ما تحمیل می‌شوند.

⁴ برای مثال: <https://www.unccd.int/news-stories/statements/indigenous-peoples-dialog-climate-change-biodiversity-and-desertification>

⁵ و سایر اسناد بین‌المللی که به حقوق جمعی مردمان بومی می‌پردازند، مانند بیانیه سازمان ملل در مورد حقوق مردمان بومی، ILO 169، و VGGT.

⁶ [UN Declaration on Human Rights Defenders](#)

ما اقدام‌های راهگشا و مناسبی برای رسیدی به برخی از مشکلاتی که با آن روبرو هستیم، سراغ داریم که از آنها قدردانی می‌کنیم. در برخی موارد، دادگاه‌ها به نفع بازگرداندن زیست بوم‌های جوامع کوچنده رای داده‌اند. برخی از دولت‌های ملی موافقت کرده‌اند که تصدی‌گری ما بر قلمروهایمان را به رسمیت بشناسند و به ما اجازه کوچندگی بدهند. تصدی‌گری و مدیریت برخی از مناطق حفاظت شده به جوامع کوچنده بازگردانده شده است و حتی اقدامات مؤثر دیگری برای حفظ زیست‌بوم‌های ما شروع شده است. برخی از پروژه‌های مهم جهت بازسازی زیست بوم‌های ما با همکاری جوامع کوچنده انجام شده است. اما متأسفانه، این مثال‌ها همه استثنا هستند.

برای حل چالش‌هایی که ما با آن روبرو هستیم، از دولت‌ها می‌خواهیم که سیاست‌های خود را در قبال جوامع کوچنده تغییر دهند، ابتدا با به رسمیت شناختن و تضمین حقوق عرفی آنان در قلمرو عرفی‌شان، حق استفاده مشترک از منابع آنها، و سپس با به رسمیت شناختن بزرگان و معتمدین، قوانین عرفی و تشویق به آموزش جوانان در ارتقاء و احترام به فرهنگ، دانش و هویت جوامع بومی. جوامع کوچنده همچنین باید دارای نمایندگانی باشند که به طور عادلانه صدای آنها در تصمیم‌گیری‌های مرتبط با این جوامع باشند.

ما از حافظان محیط زیست می‌خواهیم که به حقوق ما احترام بگذارند و همکاری نزدیکی با ما برای حفظ سرزمین‌های آبا و اجدادی و تنوع زیست-فرهنگی اکوسیستم‌هایی که با تکیه بر دانش سنتی و شیوه‌های مدیریت عرفی‌مان آنها را حفظ و نگهداری می‌کنیم، داشته باشند. ما به آنها یادآوری می‌کنیم که به وعده‌های خود همچون توافقنامه دوربان⁷ و برنامه عمل دوربان در راستای تصمیم‌های کنفرانس اعضای کنوانسیون تنوع زیستی⁸، و پیام‌های کلیدی مربوط به هیئت بین‌دولتی در زمینه تنوع زیستی و خدمات اکوسیستمی (IPBES)⁹ را عملی کنند. ما از آنها می‌خواهیم که منابع و سازوکارهای مؤثر و سریعی را برای عملی کردن مکانیسم واکاتانه، فراهم کنند، طوری که افراد تحت تاثیر و آسیب‌دیده بتوانند نگرانی‌های خود را در مورد مناطق حفاظت شده مطرح کنند، و نگرانی آنها به طور عادلانه و بی‌طرفانه مورد قضاوت قرار گرفته و نسبت به استرداد و جبران خسارت میانجیگری لازم انجام و به آنها رسیدگی شود.

ما از شرکت‌ها می‌خواهیم که به حقوق جوامع کوچنده احترام بگذارند و قبل از انجام هر پروژه‌ای، مطابق با دستورالعمل‌های Akwe:kon¹⁰ به روش کاملاً مشارکتی ارزیابی‌های اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و زیست‌محیطی انجام دهند. شرکت‌ها فقط زمانی می‌توانند پروژه‌هایشان را در قلمروهای عرفی ما انجام دهند که اطلاعات کامل پیشنهادهایشان را با ما به اشتراک بگذارند و از طریق رویه‌ها و نمایندگانی که خودمان انتخاب می‌کنیم رضایت آزادانه، آگاهانه و پیشین (FPIC) جوامع را کسب کنند¹¹. ضمن اینکه شرکت‌ها باید به صورت عادلانه ضرر و زیان‌های وارده به جوامع را به صورت عادلانه جبران کنند.

ما از آژانس‌های مختلف سازمان ملل متحد، دانشگاه‌ها، سازمان‌های جامعه مدنی و سازمان‌های مبتنی بر جوامع محلی می‌خواهیم که از تلاش‌های ما حمایت کنند، در راستای همبستگی اقدام کنند و برای حفظ ابتکار عمل و روش‌های ما، بودجه ارائه دهند. به طور خاص، ما از «مجمع دائمی سازمان ملل متحد در مسائلی بومی» می‌خواهیم که تحقیقات

⁷ تایید بیانیه دانا در 5.2.7 و در چهارمین کنگره جهانی حفظ طبیعت در بارسلون

⁸ CBD COP 7 تصمیم 28، COP 10 تصمیم 2، COP 12 تصمیم 12، COP 14 تصمیم 8، همه با پیوست‌های مربوط.

⁹ IPBES "پیام‌های کلیدی" A6، B6 و D5 ارزیابی جهانی.

¹⁰ <https://www.cbd.int/doc/publications/akwe-brochure-en.pdf>

¹¹ <https://www.fao.org/3/i3496e/i3496e.pdf>

متمرکزی را در مورد وضعیت جوامع کوچنده انجام دهند و گزارش آنرا با توصیه‌های خاص در مورد چگونگی رعایت حقوق ما، منتشر کنند.

ما همچنین از محققان می‌خواهیم که به طور مشترک ابتکارات تحقیقاتی مشارکتی را طوری توسعه دهند که در راستای دغدغه‌های اولویت دار ما و با رضایت آزادانه، آگاهانه و پیشین ما باشد. از محققان می‌خواهیم تا ظرفیت‌سازی لازم برای محققان محلی و جوانان ایجاد کنند. تحقیقاتی که مستقل از سازمان‌های توسعه‌ای و در راستای حفظ منابع طبیعی باشد و قبل از انتشار، نتایج آن با جوامع به اشتراک گذاشته و تأیید شود. این یافته‌ها همچنین باید در دسترس عموم قرار گیرند.

ما متعهد می‌شویم که خودمان را انسجام بخشیم و شبکه‌های خود را با تکیه بر ارتقاء نقش زنان و جوانان تقویت کنیم، حمایت طلبی جهانی داشته باشیم، به طور مشترک و متحد عمل کنیم تا در مواقع بحران از یکدیگر حمایت کنیم و در پاسخ به نیازهای جوامع کوچنده رسانه‌های اختصاصی راه‌اندازی کنیم. ما به تقویت اتحادیه‌ها، سازمان‌ها و شبکه‌های محلی، ملی و منطقه ای خود ادامه خواهیم داد.

ما این بیانیه را به عنوان دعوتی آشکار برای تعمیق درک متقابل در مورد جایگاه شیوه‌های زندگی کوچندگی در آینده جهان و گشودن راه‌های جدید همکاری میان همه طرف‌های مرتبط ارائه می‌کنیم.